

Znamenje časa – vabilo, ki ne zastara

Posebna dragocenost kapucinske knjižnice v Škofji Loki je *Škofjeloški pasijon*, besedilo spokorne procesije velikega petka iz leta 1721, ki je najstarejše v celoti ohranjeno dramsko besedilo v slovenskem jeziku. Rokopisni zvezek je ovit v pergament urbarja iz let 1689-1695, besedilo pa je za procesijo pripravil p. Romuald Marušič.

Kot možna ozadja za zunanjo podobo pasijona poznavalci navajajo vrsto pasijonskih procesij po evropskih mestih od 11. stoletja naprej, izhodišče njegove vsebinske sporočilnosti pa je treba iskati v duhovni usmerjenosti sv. Frančiška Asiškega, ki je v trpečem Kristusu videl najtesnejše zблиžanje Boga s človekom. Kapucini so posebno v postnem času radi premišljevali Kristusovo trpljenje, na kar opozarjajo tudi številne knjige v stari knjižnici, čut za to premišljevanje, ki naj človeka vedno znova spodbuja k pokori in spreobrnjenju, pa so s pridigami in posebej s prirejanjem pasijonskih procesij skušali vtisniti tudi vernikom.

V Ljubljani so procesijo prvič priredili med leti 1608 in 1613. Valvasor jo v *Slavi Vojvodine Kranjske* (1689) opiše takole: *«Obhod je ponoči z neštetimi plamenicami in baklami; pri tem prikazujejo vse Kristusovo trpljenje in razne zgodbe iz stare in nove zaveze. Vse to nesejo ali vozijo ali pa kažejo pobožnim gledalcem peš ali na konjih. Pri tem obhodu je tudi mnogo flagelantov, ki se sami bičajo, mnogo takih, ki vlečejo velike križe, mnogo puščavnikov in podobnih.»* Začetnik ljubljanske pasijonske procesije p. Fortunat iz Verone se je zgledoval po procesiji, ki jo je bil sam uvedel v Pragi 1604, kjer so na veliki petek šli po mestu *«nekateri oblečeni v bele spokorniške obleke in se bičali, drugi v črnih haljah s simboli trpljenja»*. Pri procesiji je redno bil navzoč škof Tomaž Hren s celotnim kapitljem; prav on ima velike zasluge, da se je nadaljevala tudi v naslednjih letih in se ohranila. Valvasorjeve besede strnjeno opozarjajo na temeljno sporočilo procesije: ob doživljanju Kristusovega trpljenja naj bi se človek soočil z lastno grešnostjo, se spokoril in spreobrnil k življenju brez greha. Kakor se je pasijonska procesija navzven tudi spreminjala, je ta temeljni poudarek vedno ostajal isti.

V Škofji Loki naj bi pasijonsko procesijo prvič izvedli leta 1715 (kapucinski samostan ustanovljen 1706), na kar kaže vabilo župnikom s podpisom p. Romualda z dne 9. aprila. O njej sicer nimamo nobenega zapisa, ohranilo pa se je celotno besedilo procesije na veliki petek 11. aprila 1721 skupaj z vrsto spremnih navodil. Rokopis nam zgovorno pripoveduje o nastanku procesije in njeni ureditvi, na vrsto okoliščin pa opozarjajo še priloge k besedilu.

Pasijon že ob bežnem pogledu pokaže, da ima dva poglobitna razdelka. V prvem govori o človekovem padcu v grehi, ki je delo hudobnega duha, v drugem se prikazuje Kristusovo trpljenje, s katerim je človek odrešen. Najprej vidimo posledice greha in kazen, med katerimi je najhujša smrt, ki nikomur ne prizanese, vrh tega pa grešno nagnjenje, dediščina prvih staršev, marsikoga pahne v hudičevo oblast, v večno pogubljenje, zato naj bi podoba pekla (v pasijon jo je p. Romuald dodatno uvrstil leta 1734) človeka odvrčala od grešne poti. V drugem delu, v dejanjih Kristusovega trpljenja, angeli ob vsaki podobi opominjajo človeka, naj to trpljenje premišluje in se spokori. Podobe trpljenja spremljajo številni spokorniki, ki pričajo, da jih je Odrešenikova ljubezen nagnila k pokori in poboljšanju in s svojim zgledom vabijo k spreobrnjenju. Tako pasijonska procesija združuje trojni namen: poučni, spodbudni in dejavni; človek naj spozna greh in njegove posledice, ob Kristusovem trpljenju naj se zave svoje grešnosti in naj se potruji za poboljšanje. Posamezne podobe so po Romualdovem razporedu oskrbeli predstavljalci iz Škofje Loke in okoliških vasi.

Avtor Škofjeloškega pasijona in obenem voditelj procesije p. Romuald Marušič se je rodil leta 1676 v Štandrežu pri Gorici, 1699 je stopil v kapucinski red in 13. marca 1700 v Celju naredil redovne zaobljube. Filozofijo je najverjetneje študiral v Celju in Mariboru, teologijo pa v Ljubljani, vse pod vodstvom lektorja p. Teofila iz Kranja. V Škofjo Loko je kot pridigar prišel pred letom 1715 in tukaj ostal vsaj do leta 1734, ko je pasijonu pripisal še podobo pekla. Zadnja leta je preživel v Gorici, kjer je tudi umrl 22. aprila 1748.

V svojih začetkih je bil Romualdov *Škofjeloški pasijon* znamenje časa - in prav tako znamenje je tudi za naš čas! Mar ne potrebujemo duhovno pohabljenega dežela prečiščenja, sprave, notranje osvobojenosti? *Škofjeloški pasijon* - vabilo, ki ne zastara!

Ob uprizoritvi pasijona v Škofji Loki leta 2000

Na pročelju kapucinske cerkve v Škofji Loki je bila 21. marca 1997 na pobudo Muzejskega društva v Škofji Loki odkrita spominska plošča kapucinu p. Romualdu-Lovrencu Marušiču, očetu Loškega pasijona. V letošnjem jubilejnem letu 2000 pa sta Kapucinski samostan v Škofji Loki in Muzejsko društvo Škofja Loka, ravno tako v velikonočnem času, pripravila razstavo:

Škofjeloški pasijon – znamenje časa – vabilo, ki ne zastara

Tokrat je original občinstvu prvič javno predstavljen. Poleg originala in dveh faksimilnih izdaj so postavljeni na ogled: sočasna spremna besedila in navodila k Škofjeloškemu pasijonu, nadalje različne knjižne izdaje pasijona (Kondor), študije in avdio vizualni mediji. Iz bogate kapucinske knjižnice bodo razstavljene nekatere posebnosti in dragocenosti, na ogled bodo tudi novejša študija o kapucinih. Razstava je popestrjena z eksponati iz zbirke Janeza Jocifa o srednjeveških inštrumentih.